

Przewodniczący
Rady Dyscypliny Nauki Prawne
dr hab. Wojciech Morawski, prof. UMK

Wrocław 24 lipca 2023 r.

Prof. dr hab. Mariusz Jabłoński
Katedra Prawa Konstytucyjnego
Wydział Prawa, Administracji i Ekonomii
Uniwersytet Wrocławski

OCENA

Pa Paer RDNP
prof. W. Morawski
W celu dalszego
postępowania
Dziekan
Wydziału Prawa i Administracji
31.07.23 prof. dr hab. Zbigniew Witkowski

**dorobku naukowego i rozprawy habilitacyjnej p.t.: *Drittwirkung.*
Problem oddziaływania praw podstawowych na stosunki między
podmiotami prywatnymi w Republice Federalnej Niemiec
(Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń 2022 r., s. 282),
w postępowaniu habilitacyjnym dr Iwony Wróblewskiej**

**I. Ocena aktywności dr Iwony Wróblewskiej w rozumieniu art. 219
ustawy z 20 lipca 2018 r. o szkolnictwie wyższym i nauce (t.j. Dz. U. z
2023 r., poz. 742 ze zm.)**

1. Dorobek osiągnięty przez Habilitantkę po uzyskaniu stopnia doktora

Habilitantka oczywiście spełnia wymogi określone w art. 219 ust. 1 pkt 1 ustawy o szkolnictwie wyższym i nauce. Swoją pracę doktorską pod tytułem: *Zasada demokratycznego państwa prawnego w orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego RP* obroniła już w 2007 r. (promotorem był prof. dr hab. Lech Morawski; recenzentami: prof. dr hab. Tomasz Stawecki oraz prof. dr hab. Zygmunt Tobor. Praca ta w formie monografii ukazała się pod tytułem *Zasada państwa prawnego w orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego RP*, wyd. Towarzystwo Naukowe Organizacji i Kierownictwa "Dom Organizatora", Toruń 2010, ss. 270 i jest powszechnie znana. Sam wielokrotnie do niej sięgałem i nie budzi mojej wątpliwości, że analiza tam zawarta charakteryzuje się bardzo wysokim poziomem merytorycznym, dbałością o szczegóły i świetną formą przekazu.

Droga prowadząca do zainicjowania przez Kandydatkę postępowania habilitacyjnego była dość długa, ale ważne, że zakończyła się sukcesem. Jeżeli weźmiemy pod uwagę trudne warunki egzystencji każdego młodego naukowca nie może budzić zaskoczenia to, że również Pani Doktor angażowała się w realizację nie tylko różnego rodzaju wyzwań naukowych, ale równolegle doskonaliła swoje umiejętności dydaktyczne w wielu miejscach pracy. Jednocześnie analizując Jej dotychczasową karierę jestem w stanie zrozumieć tak znaczące „zacięcie” teoretyczno-prawne – zob. pkt 2-3 *Autoreferatu*.

Od 2010 roku Pani Doktor związana jest już z Katedrą Prawa Konstytucyjnego na Wydziale Prawa i Administracji UMK w Toruniu i jako adiunkt prowadziła zajęcia dla studentów w formie ćwiczeń, wykładów i seminariów w systemie stacjonarnym i niestacjonarnym na kierunku prawo, administracja, europeistyka i europeistyka z filologią włoską z przedmiotów: prawo konstytucyjne, konstytucyjny system organów państwa, systemy polityczne w Europie, demokracja w Europie, zasady ustroju politycznego, prawa i wolności jednostki w Konstytucji USA, horyzontalny wymiar praw konstytucyjnych, konstytucyjna zasada równości (i zakaz dyskryminacji) w prawie cywilnym. Ponadto w czasie zatrudnienia w Gdańskiej Wyższej Szkole Humanistycznej Filia w Koszalinie, Toruńskiej Szkole Wyższej, Kujawsko-Pomorskiej Szkole Wyższej w Bydgoszczy oraz Uniwersytecie Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy prowadziła zajęcia dla studentów w formie ćwiczeń, wykładów, konwersatoriów i seminariów w systemie stacjonarnym i niestacjonarnym m.in.: z podstaw prawoznawstwa, konstytucyjnego systemu organów państwowych, podstaw tworzenia aktów praw miejscowego, legislacji administracyjnej, systemu ochrony prawnej w UE, instytucji i źródeł prawa UE, ochrony własności intelektualnej.

Obok tak szeroko zakreślonych przedmiotowo pól aktywności dydaktycznej warto podnieść Jej zaangażowanie w obszarze:

- doradztwa prawnego i pedagogicznego w Szkołach dla Dorosłych Toruńskiego Stowarzyszenia Pomocy Szkole w Toruniu;
- sprawowania opieki nad Kołem Naukowy Prawa Konstytucyjnego na Wydziale Prawa i Administracji UMK;
- uczestnictwa w składzie komisji konkursowej;
- organizacji seminariów naukowych i zapewnieniu współpracy między Wydziałem Prawa i Administracji UMK ze szkołami średnimi z województwa kujawsko-pomorskiego;
- uczestnictwa w komitetach organizacyjnych i naukowych konferencji krajowych oraz międzynarodowych.

Kandydatka jest osobą posiadającą wysokie kwalifikacje językowe. Posiada certyfikaty z języka niemieckiego (ZOP w 2003 r.) i języka angielskiego (FCE w 2006 r.); ukończyła kurs języka angielskiego na poziomie B2. Ukończyła także inne kursy i szkolenia podnoszące Jej kwalifikacje zawodowe.

Kolejnym dowodem jej samodoskonalenia są także odbyte wizyty studyjne oraz pobyty naukowe w: Stockholm University, 28.04. – 3.05.2011 r.; Staatsbibliothek zu Berlin; Universitätsbibliothek der Humboldt-Universität zu Berlin, 21-25.09.2015 r.; Max Planck Institute for Comparative Public Law and International Law w Heidelbergu, 4-8.11.2019 r.) oraz uzyskane granty: Commission Central Library w Brukseli 25-30.09.2011 r.; Max Planck Institute for Comparative Public Law and International Law w Heidelbergu 4.11-10.11.2012; w Polskiej Misji Historycznej w Würzburgu, 20-28.09.2021 r; nie zapominając o kierowaniu (oraz uczestniczeniu w roli wykonawcy) projektami realizowanymi przez zespoły badawcze – pkt 8 *Wykazu osiągnięć naukowych albo artystycznych, stanowiących znaczny wkład w rozwój określonej dyscypliny* stanowiący załącznik).

Swoje umiejętności prezentowała i prezentuje nie tylko w ramach publikacji naukowych i prowadzonych zajęć dydaktycznych, ale uczestnicząc czynnie w szeregu wydarzeń o charakterze konferencji naukowych oraz w realizacji programów badawczych (por. pkt 6-8 *Wykazu osiągnięć naukowych albo artystycznych, stanowiących znaczny wkład w rozwój określonej dyscypliny* stanowiący załącznik).

W mojej ocenie dane tam zawarte stanowią dowód istotnego zaangażowania Kandydatki w zakresie propagowania nauki prawa konstytucyjnego, doskonalenia kwalifikacji dydaktycznych, intensyfikowania różnorodnych form aktywności organizatorskich, jak i potwierdzają stały oraz dynamiczny rozwój Jej zainteresowań naukowych. Warto też podkreślić, iż nie mamy tu do czynienia z „jakąś” skoncentrowaną czasowo aktywnością, ale stałą praktyką z jednej strony nakierowaną na pogłębianie wcześniej rozpoczętych badań, z drugiej zaś podejmowaniem nowych tematów.

Przechodząc do oceny Jej dorobku naukowego po uzyskaniu doktoratu należy stwierdzić, iż jest on znaczny i zróżnicowany. Habilitantka w oczywisty sposób koncentruje się na zagadnieniu horyzontalnego oddziaływania praw podstawowych, ale równolegle angażuje się w analizę innych i to zupełnie odmiennych problemów badawczych.

Nie może budzić wątpliwości, że aktywność naukowa Pani Doktor rzeczywiście koncentrowała się w obrębie zasadniczo trzech pól badawczych, tj.: rządów prawa; horyzontalnego oddziaływania wolności i praw konstytucyjnych; zasady równości i zakazu dyskryminacji.

W istotny sposób pragnę podkreślić różnorodność i oryginalność opracowań naukowych, które zostały przygotowane przez Habilitantkę w okresie po uzyskaniu stopnia doktora (2007). Jej dorobek obejmuje kilkadziesiąt różnych pozycji (w tym dwie monografie – jedna współautorska, opublikowane poza publikacją zaktualizowane i uzupełnionej rozprawy doktorskiej), co jest już samo w sobie istotnym osiągnięciem naukowym. Kilkanaście z opracowań opublikowanych zostało w kilku językach obcych (pewną jedynie niespodzianką jest to, że Habilitantka nie publikowała szerzej w języku niemieckim).

Warto podkreślić, że opracowania Pani Doktor były publikowane w szeregu powszechnie znanych i szanowanych czasopism naukowych – np. *The rule of law: the Polish perspective* do monografii pod. red. T. Drinóczy i A. Bień-Kacały, *Rule of Law, Common Values, and Illiberal Constitutionalism Poland and Hungary within the European Union*, Routledge 2021 r., s. 133 i n. w ciekawej części tej zbiorowej monografii pod fundamentalnym tytułem: *Rule of Law in National Practice: Is It a Common Value?*

Nie budzi mojej wątpliwości, że najbardziej rozbudowanym polem aktywności naukowej jest to poświęcone problematyce horyzontalnego oddziaływania konstytucyjnych wolności i praw jednostki.

Jeśli weźmiemy pod uwagę np. Jej publikacje: *Zakres podmiotowy obowiązywania praw jednostki we współczesnych państwach demokratycznych: problem tzw. horyzontalnego skutku norm konstytucyjnych*, [w:] *Ustroje: historia i współczesność: Polska - Europa - Ameryka Łacińska: księga jubileuszowa dedykowana profesorowi Jackowi Czajowskiemu*, red. nauk. M. Grzybowski, G. Kuca, P. Mikuli, Wydawnictwo UJ, Kraków 2013, s. 95 - 103; *Rozwój doktryny state action w orzecznictwie sądowym USA*, [w:] *Sądy i trybunały wobec problemu horyzontalnego działania praw jednostki*, pod red. M. Florczak-Wątor, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 2015, s. 43-58; *Horyzontalny wymiar praw i wolności jednostki w USA: uwagi na tle orzecznictwa amerykańskiego Sądu Najwyższego*, [w:] *Amerykański system ochrony praw człowieka: aksjologia, instytucje, efektywność. T. 2*, red. nauk. J. Jaskiernia, Wydawnictwo Adam Marszałek, Fundacja Nowe Teraz, Toruń 2015, s. 216-229; *Horyzontalne działanie praw podstawowych w Niemczech*, [w:] *Oddziaływanie współczesnych konstytucji na stosunki między podmiotami prywatnymi = The influence of contemporary constitutions on relations between individuals*, red. nauk. M. Florczak-Wątor, Księgarnia Akademicka, Kraków 2015, s. 17-41; *Glosa do wyroku Federalnego Sądu Konstytucyjnego z dnia 22 lutego 2011 r., 1 BvR 699/06 – Fraport*, „Przegląd Prawa Konstytucyjnego” 5/2017, s. 285-299; *Na temat Drittwirkung w Niemczech: odpowiedź na polemikę Bartosza Skwary*, „Przegląd Sejmowy” 5/2018, s. 117-127; *Gloss on*

the decision of the Federal Constitutional Court of Germany of April 11, 2018, 1 BvR 3080/09, Stadionverbot, „Przegląd Prawa Konstytucyjnego” 6/2019, s. 475-485; *Poziome działanie praw jednostki jako rozwiązanie ustrojowe*, „Przegląd Prawa Konstytucyjnego” 1/2014, s. 55-72 – to widać, że mają one charakter różnorodny, dotyczą różnych systemów prawnych, służą nie tylko rekonstrukcji modelu teoretycznego, ale oceny praktyki kształtującej się w odmiennych systemach prawnych. Warto też podkreślić zdolność „wiązań” wątków systemowych, które widoczne jest w opracowaniach Pani Doktor. Tytułem przykładu, powiązanie praktyki niemieckiej, amerykańskiej, kanadyjskiej i polskiej dostrzec trzeba np. w *Glosie do wyroku Federalnego Sądu Konstytucyjnego z dnia 22 lutego 2011 r., 1 BvR 699/06 – Fraport*, „Przegląd Prawa Konstytucyjnego” 5/2017, s. 291 i n. Autorka wskazuje na kwestie zasadniczą, tj. ocenę poddania pomiotu prywatnego „restrykcjom wynikającym z konstytucji” w kontekście ustalenia „jego udziału w wykonywaniu zadań państwa” – s. 291 z jednoczesnym wskazaniem na istnienie tzw. „pozornie prywatnoprawnego stosunku między konkretnymi podmiotami” – s. 296. Rozważania te rozwinięte zostały w monografii habilitacyjnej – por. s. 116 i n.

Zgadzam się też z Jej poglądem, zgodnie z którym „tylko w sytuacji występowania materialnie prywatnoprawnej relacji można zasadnie mówić o bezpośredniej horyzontalnej skuteczności praw podstawowych” (s. 296; por. też: *Prywatyzacja zadań państwa a horyzontalny wymiar praw konstytucyjnych*, [w:] *Horyzontalne oddziaływanie Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej oraz Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności*, red. nauk. A. Młynarska-Sobaczewska, P. Radziejewicz, Trybunał Konstytucyjny Warszawa 2015, s. 97-112; *The publicisation of private relations by horizontal application of constitutional rights*, „Comparative Law Review” 25/2019, s. 299-318. Warto w tym miejscu podnieść, że relacja taka ma zasadniczo miejsce w zakresie stosunków między administratorem danych (przedsiębiorcą) w rozumieniu RODO a osobą, której dane przetwarza. Oczywiście, jeśli przyjmiemy, że zadania z obszaru danych osobowych stanowią kategorię „zadań publicznych”, to będziemy mieli dość ciekawą i osobliwą sytuację, także z perspektywy relacji między treścią art. 51 Konstytucji RP a przepisami prawa unijnego.

Ostatnie pole pracy naukowej koncentruje się na zagadnieniu zasady równego traktowania i zakazu dyskryminacji, także w orzecznictwie sądów. Nie budzi wątpliwości – przynajmniej w mojej ocenie - że działania właściwych organów krajowych w obszarze implementacji dyrektyw równościowych – przynajmniej w Polsce – są jedynie fragmentaryczne. Przykładem tego jest choćby sposób i charakter nowelizacji ustawy o

Rzeczniku Praw Obywatelskich, jak również brak szerszej identyfikacji znaczenia konkretnych pojęć np. równości szans.

Habilitantka zauważa szereg „mankamentów” obowiązujących rozwiązań prezentując wyniki swoich badań m.in. w opracowaniach: (*The concept of equality in European Union: some remarks recent legal framework and judicial decisions*, “Annales Universitatis Apulensis. Series Jurisprudentia” 16/2013, s. 202-207; *Wpływ członkostwa w Unii Europejskiej na kształtowanie standardu równego traktowania na Węgrzech*, [w:] *Środki ochrony praw człowieka w państwach postsocjalistycznych: zagadnienia wybrane*, red. nauk.: A. Frankiewicz-Bodynek, A. Pawlak, Kraków 2015, s. 197-209. *Przeciwdziałanie dyskryminacji na podstawie przepisów ustawy z dnia 3 grudnia 2010 r. o wdrożeniu niektórych przepisów Unii Europejskiej w zakresie równego traktowania*, „Przegląd Konstytucyjny” 4/2020, s. 76-94.

Opis aktywności Habilitantki byłby niepełny bez uwzględnienia Jej pozostałych osiągnięć. Szereg innych publikacji (w tym tych o charakterze dydaktycznym) dotyczył:

- wybranych zagadnień prawa ustrojowego Polski i innych państw: *Wysłuchanie publiczne w Polsce: analiza rozwiązań normatywnych na tle praktyki ich stosowania*, „Przegląd Sejmowy” 3/2012, 89-108; *Konstytucja Antigui i Barbudy z 1981 roku: ustrój polityczny: wybrane zagadnienia*, „Gdańskie Studia Prawnicze” 31/2014, s. 471-480 (współautor J. Czajowski); *Princip podilu vladi: arhaična i nebezpečna "pam'âtka doktrini" či mîcnij "narižnij kamî" i garantiâ dialogu miž gilkami vladi u spravžnij demokratii = The principle of separation of powers: an archaic and dangerous "doctrine memorial" or a solid "cornerstone" and the guarantee of the dialogue between branches of government in true democracy*, „Ukraïns'kij Časopis Konstitucijnogo Prava” = „Ukrainian Journal of Constitutional Law” 3 (12)/2019, s. 17-31 (współautor Z. Witkowski);

- prawa wyborczego: *Volba prezidenta Polské republiky a jeho ústavní pozice*, „Acta Universitatis Carolinae. Iuridica” 4 /2011, 2012, s. 89-100; *Dysponenci regulacji: stosowanie prawa wyborczego w świetle orzecznictwa TK*, [w:] *Praktyka realizacji biernego prawa wyborczego w Polsce: źródła regulacji, wykładnia przepisów prawa i efekty ich stosowania w świetle ustawy Kodeks wyborczy*, red. nauk. M. Mączyński, Difin, Warszawa 2015, s. 90-104;

- opracowań wybranych zagadnień w ramach podręcznika akademickiego *Prawo konstytucyjne*, red. Z. Witkowski, Wyd. TNOiK, Toruń 2011 oraz w jego wznowieniach w latach 2013, 2015 i 2021.

Na koniec trzeba zauważyć, że część swoich zainteresowań naukowych Pani Doktor rozwija aktualnie (od 2022 r.) w ramach projektu: *Responding to Emerging Dissensus:*

Supranational Instruments & Norms of European Liberal Democracy (RED-SPINEL) realizowanym w ramach programu Horyzont 2021-2027, organizowanym przez Komisję Europejską. Warto też jeszcze raz podkreślić, że Habilitantka wcześniej zrealizowała jako kierownik grant indywidualny Narodowego Centrum Nauki nr 2014/15/B/HS5/03190 pt. „*Drittwirkung der Grundrechte* jako konstrukcja prawna. Doświadczenia niemieckie i rekomendacje dla Polski”, „przetestowała” swoje wyniki badań na kilku konferencjach naukowych (m.in. na zaproszenie organizatorów na konferencji na WPiA UJ, Kraków 2015 r. oraz w INP PAN, Warszawa 2015 r., a także referowałam na międzynarodowej konferencji ICON, Santiago de Chile 2019 r.) i dopiero po takiej wszechstronnej i międzynarodowej „weryfikacji” przygotowała monografię habilitacyjną.

Oceniając ten obszar pracy naukowej (dorobku) Habilitantki, stwierdzam że ma on walory nie tylko czysto poznawcze, i teoretyczne, oczywiście istotne dla rozwoju badań naukowych, ale także znaczenie praktyczne. Efekty Jej badań w istotny sposób mogą być wykorzystane przez racjonalnego ustawodawcę i to nie tylko polskiego, ale unijnego. Pozytywna ocena całości dorobku naukowego Habilitantki upublicznionego po obronie doktoratu nie może budzić wątpliwości.

Z całym przekonaniem, uważam że Habilitantka spełnia wymogi formalne w przedmiotowym zakresie. Jej dotychczasowe dokonania (w szczególności po uzyskaniu stopnia doktora) stanowią dowód wszechstronnego przygotowania merytorycznego, stałego rozwoju zainteresowań badawczych i wiedzy, którą wykorzystywała nie tylko w zakresie prowadzenia zajęć dydaktycznych (w tym przygotowywania opracowań dydaktycznych – współautorstwo podręcznika akademickiego), ale stałego podnoszenia oraz rozwijania swoich kwalifikacji naukowych oraz zawodowych nie tylko na „krajowym podwórku”, ale na różnych polach aktywności międzynarodowej.

2. Ocena monografii (rozprawy habilitacyjnej) jako osiągnięcia naukowego, stanowiącego znaczny wkład w rozwój dyscypliny

Przedmiotem oceny jest monografia autorstwa Habilitantki pt.: *Drittwirkung. Problem oddziaływania praw podstawowych na stosunki między podmiotami prywatnymi w Republice Federalnej Niemiec*, Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń 2022 r., która została wskazana przez Nią jako osiągnięcie naukowe, stanowiące znaczny wkład w rozwój określonej dyscypliny w rozumieniu art. 219 ust. 1 pkt 2 lit. a), opublikowaną zgodnie z wymogami

sprecyzowanymi w treści art. 267 ust. 2 pkt 2 lit. b Ustawy o szkolnictwie wyższym i nauce (t.j. Dz. U. z 2023 r., poz. 742 ze zm.).

Wybór tematu uważam za w pełni uzasadniony, przedmiotowa problematyka jest aktualnym zagadnieniem naukowym, ponadto w literaturze polskiej do tej pory nie była poddana tak wszechstronnej analizie. Monografia dr Iwony Wróblewskiej wypełnia więc istniejącą lukę, co już samo w sobie jest bardzo pożyteczne i to nie tylko z punktu widzenia rozwoju nauki prawa konstytucyjnego.

Przechodząc do meritum, praca składa się z dziewięciu merytorycznych rozdziałów, wstępu i zakończenia (plus wykazy). Przyjęta systematyka jest klarowna i racjonalnie uzasadniona. Poszczególne wątki łączą się ze sobą tworząc spójną całość.

Horyzontalne oddziaływanie wolności i praw konstytucyjnych jest również przedmiotem mojego (o wiele bardziej skromnego niż Habilitantki) zainteresowania. W dalekiej przeszłości prowadziliśmy w profesorem Bogusławem Banaszakiem wiele dyskusji na ten temat. Pamiętam też jedną z konferencji we Frankfurcie nad Odrą (jeszcze lata 90. XX wieku), w trakcie której kwestia ta była drobiazgowo analizowana. W miarę upływu lat dokonałem pewnego uściślenia preferowanego obszaru badawczego i obecnie dotyczy on ochrony prywatności (z całym „dobrodziejstwem” chronionych dóbr – por. s. 56 i n.; s. 101 i n.; 126 i n. rozważań Autorki); danych osobowych i korespondencji, wprawdzie nie tylko w odniesieniu do relacji pracodawca-pracownik (por. rozważania Autorki na tle praktyki – s. 52 i n.; s. 107 i n.), relacji administrator – osoba, której dane są przetwarzane; czy operator systemu-użytkownik (por. s. 130 i n. rozważań Autorki), czyli zdecydowanie węższym niż ten, który postanowiła uczynić przedmiotem swoich badań Pani Doktor. Z drugiej strony zakres ten nieco „wychodzi” poza przykłady, które w odniesieniu do Polski wskazała Habilitantka (por. s. 45-46), także z perspektywy definiowania pojęcia „podmiot prywatny”, „podmiot prywatny realizujący zadanie publiczne”, „podmiot prywatny dysponujący mieniem publicznym”; „podmiot mieszany”; czy z drugiej strony identyfikacji „statusu podmiotu publicznego z podmiotem działającym w reżimie prawa prywatnego” (por. s. 116 i n.; s. 162 i n.; s. 178 i n. recenzowanej monografii).

Przede wszystkim, co pragnę w tym miejscu podkreślić, Pani Doktor jest badaczem „starej dobrej szkoły”, w tym sensie, iż w pierwszej kolejności przeprowadza rozbudowaną analizę teoretyczno-prawną. Celem takiego zabiegu jest przedstawienie istoty zagadnienia, niejako „rozłożenie” go na części pierwsze (por. s. 21 – 136), dopiero następnie wyprowadzenie wniosków (s. 137 i n.). W ten sposób Autorka realizuje cel edukacyjno-poznawczy, w mojej ocenie nakierowany przede wszystkim na potencjalne udoskonalenie

procesu identyfikacji istoty i zasadności (konieczności) horyzontalnego oddziaływania wolności i praw konstytucyjnych w praktyce funkcjonowania różnego rodzaju organów władzy publicznej. Bardzo też bym chciał, aby jej ustalenia dotyczące wielu kwestii np. dotyczących: „ucieleśnienia obiektywnego porządku wartości” – s. 81 i n.; czy „wykładni prawa zorientowanej na konstytucję” – s. 147 i n., stały się wyznacznikiem rozumienia i zastosowania przepisów konstytucyjnych przez właściwe polskie instytucje oraz organy (nie tylko organ zwany formalnie Trybunałem Konstytucyjnym). Oczywiście wiemy i to nie tylko z badań prowadzonych przez Panią prof. Monikę Florczak-Wątor (np. *Horyzontalny wymiar praw konstytucyjnych*, Kraków 2014), że szczególnie to sądy podejmują takie wyzwania.

Przedmiotowe zagadnienie charakteryzuje się żywym zainteresowaniem nauki i to nie tylko niemieckiej. Autorka w umiejętny sposób wykorzystuje ustalenia doktryny, choć oczywiście robi to selektywnie – por. D. Belling, A. Herold, M. Kneis, *Die Wirkung der Grundrechte und Grundfreiheiten zwischen Privaten*, [w:] A. Badó, D. Belling (red.), *Rechtsentwicklungen aus europäischer Perspektive im 21. Jahrhundert*, Potsdam 2014; C. Gusy, *Grundrechtsbindungen Privater*, "Jus Politicum", 2013, nr 10, s. 1-21; U. Zschache, *Germany*, [w:] V. Federico, C. Lahusen (red.), *Solidarity as a Public Virtue?*, Nomos 2018, s. 69-80. W części opracowań podkreśla się jednocześnie podstawową rolę prawodawcy np. C. Gusy, s. 7 i n., także z perspektywy roli sądów stosujących obowiązujące przepisy.

Metody i cele pracy badawczej nie budzą jakichkolwiek zastrzeżeń (zob. s.16). Uważam, że Autorka wybrała najbardziej racjonalny sposób prowadzenia rozważań. Przyjęcie metody analizy systemowej jest zawsze zasadne. Charakterystyczne w pracy Habilitantki jest właśnie to, że Jej praca stanowi przykład modelowego przeprowadzenia badań naukowych (por. s. 21 i n.). W pierwszej kolejności mamy więc do czynienia ze zgromadzeniem odpowiednio wyselekcjonowanego materiału badawczego – identyfikacja praw podstawowych i bezpośrednie ich stosowanie – por. s. 21 i n.; i samego terminu *Drittwirkung* s. 28 i n.; s. 47 i n.; s. 69 i n.; 89 i n. s. 125 n.), przedstawieniem kontekstu (ustrojowego), zestawienia konkretnych rozwiązań systemowych (por. s. 57 i n.), interpretacji konkretnych rozwiązań prawnych (w ujęciu krajowym i międzynarodowym – por. s. 105 i n.), a dopiero potem na formułowaniu merytorycznych wniosków i ocen (por. s. 137 i n.; w tym bardzo istotne uwagi – s. 162 i n.; s. 177 i n.). Pozwala to na faktyczne udzielenie odpowiedzi na hipotezy badawcze, które zostały wyartykułowane we wstępie monografii.

Ciekawe też zagadnienie pojawia się w odniesieniu do tzw. „obowiązków ochronnych państwa” (por. s. 204 i n.). Na tej kanwie i być może też z powodu zainteresowań badawczych Autorki (m.in.: ochrona równości i zakaz dyskryminacji) pozwolę sobie na

przedstawienie pewnego zagadnienia problemowego. Czy z perspektywy przedmiotowych „obowiązków ochronnych państwa” praktyka ograniczania obowiązków organów i instytucji publicznych przy jednoczesnym ich braku w odniesieniu do podmiotów prywatnych – co ma miejsce w następstwie stosowania przez ustawodawcę krajowego upoważnienia zawartego w art. 23 RODO – znajduje wy tłumaczenie konstytucyjne? Wreszcie, w następstwie tego pytania – czy podmioty prywatne (administratorzy) w relacjach i osobami, których dane są przez nich przetwarzane, powołując się na przepisy konstytucyjne skutecznie mogłyby wykazać „nieproporcjonalne” obciążenie ich tymi obowiązkami.

Jak wskazywałem wyżej, nie mam jakichkolwiek wątpliwości co do prawidłowości zastosowanej przez Habilitantkę systematyki pracy. Może jedynie sygnalizacyjnie – bardziej zainteresowany byłbym uzyskaniem wiedzy na temat praktyki stosowania konstytucyjnych wolności i praw jednostki przez konkretne organy państwowe (por. s. 125; 157 i n.; itd.). Warto byłoby – przede wszystkim z perspektywy organów stosujących prawo – niekiedy bardziej wyjaśnić istotę pewnych pojęć. Dla osób głęboko „siedzących” w problematyce sposób zaprezentowania „przedmiotowoprawnego wymiaru praw człowieka” (s. 25 – 26) może być zrozumiały, ale obawiam się, iż dla części odbiorców „zestawienie” informacji, zgodnie z którą: „Inaczej jest w przypadku przedmiotowoprawnego wymiaru praw podstawowych, w ramach którego ich struktura jest dwuczęściowa: nie występuje w niej uprawniony z tytułu danego prawa. Tak rozumiane prawa podstawowe obowiązują i wiążą państwo niezależnie od tego, czy powołuje się na nie podmiot uprawniony z ich tytułu” (s. 25 – 26 z odwołaniem się do J. Ipsena) wymagałoby „nieco” pogłębionego uszczegółowienia. Szczególnie, że niejako w podsumowaniu Autorka stwierdza: „W związku z powyższym można sformułować wniosek, że prawa podstawowe są prawami podmiotowymi, wszystkie inne znaczenia zaś mają charakter dodatkowy. Jednocześnie cechą opisującą stosunek zachodzący między aspektem podmiotowym i przedmiotowym praw podstawowych jest to, że przewaga pierwszego z nich może podlegać relatywizacji do poszczególnych praw” (s. 26.).

Habilitantka formułuje w wielu fragmentach swojej monografii nowatorskie uwagi i spostrzeżenia, które w istotny sposób wpłynąć powinny na prawidłową identyfikację istniejących rozwiązań prawnych. Ocena Jej wniosków nie może więc ograniczać się w żadnym razie do treści zawartych w samym zakończeniu (por. s. 253 – 259).

Uważam też, że Habilitanta jako pierwsza dokonała najbardziej klarownego zdefiniowania relacji między koncepcjami (i praktyką zastosowania) pośredniego *Drittwirkung* oraz *Schutzpflichten* – zob. w szczególności wnioski – s. 243 i n.). Choć

koncepcja obowiązków ochronnych państwa przejawiała się w przeszłości w części rozstrzygnięć polskiego Trybunału Konstytucyjnego, to warto postulować szersze zapoznanie się z uwagami poczynionymi przez Autorkę w odniesieniu do ewolucji orzecznictwa FSK, który potwierdził, że „(...) konsekwencją naruszenia obowiązku ochrony powiązanego z danym prawem podstawowym jest możliwość wystąpienia ze skargą konstytucyjną przez podmiot dotknięty naruszeniem. (...) naruszenie obowiązków ochrony stanowi również naruszenie prawa podstawowego, przed którym osoba zainteresowana może się bronić za pomocą skargi konstytucyjnej (s. 217).

Konkludując, uważam że monografia autorstwa dr Iwony Wróblewskiej ma walory nie tylko czysto teoretyczne, ale również praktyczne, istotne dla dalszego rozwoju badań naukowych. Jej twórczość ma i będzie miała fundamentalne znaczenie w kontekście zidentyfikowania istoty rozwiązań systemowych (zawiera też bardzo istotne wskazówki na przyszłość) tak w odniesieniu do rozwiązań krajowych, przede wszystkim zaś tych, które wiążą się ze stosowaniem przepisów konstytucyjnych w obszarze wolności i praw jednostki, jak i obowiązujących na poziomie regulacji międzynarodowych. Pozytywna ocena całości rozprawy nie może budzić jakichkolwiek wątpliwości. Jest to praca oryginalna, dostarczająca wielu dowodów kompletnego poznania przez Autorkę analizowanej materii, jak i potwierdzająca zdolność do samodzielnego prowadzenia przez Nią wysoce skomplikowanych badań naukowych.

Monografia autorstwa dr Iwony Wróblewskiej jest dowodem Jej dojrzałości naukowej.

II. Konkluzja

Na podstawie przedstawionej powyżej oceny dotychczasowego dorobku naukowego i monografii naukowej w rozumieniu art. 219 ust. 1 pkt 2 lit a ustawy z 20 lipca 2018 r. o szkolnictwie wyższym i nauce (t.j. Dz. U. z 2023 r., poz. 742 ze zm.) autorstwa Pani dr Iwony Wróblewskiej, wyrażam pełne przekonania stanowisko, że Jej dokonania z nadwyżką czynią zadość wymogom przewidzianym przez polskiego ustawodawcę, a w konsekwencji powinny stanowić podstawę dalszych etapów postępowania w przewodzie habilitacyjnym.

Dorobek naukowy Habilitantki jest obszerny, merytoryczny i nowatorski, a przedstawiona rozprawa habilitacyjna p.t.: *Drittwirkung. Problem oddziaływania praw podstawowych na stosunki między podmiotami prywatnymi w Republice Federalnej Niemiec*

(Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń 2022 r., s. 282), stanowi znaczny i oryginalny wkład Autorki w rozwój nauki prawa konstytucyjnego, a także prawa praw człowieka - tak w ujęciu krajowym, jak i międzynarodowym.

Prof. dr hab. Mariusz Jabłoński

